

Pilot Gansveilig Schiphol 2011 Eindrapportage

Pilot Gansveilig Schiphol 2011 Eindrapportage

In opdracht door de Gemeente Haarlemmermeer

T. Kraakman (Projecten LTO Noord)
A. Guldemon (CLM)
A. den Hollander (CLM)

Projecten LTO Noord
Postbus 649
2003 RP HAARLEM
Fonteinlaan 5
2012 JG HAARLEM
Telefoon: 088 – 888 66 77

CLM Onderzoek en Advies BV
Postbus 62
4100 AB CULEMBORG
Godfried Bomansstraat 8
4103 WR CULEMBORG
Telefoon: 0345 – 47 07 00

Haarlem en Culemborg, november 2011

Projecten LTO Noord rapport 2011.370
CLM rapport: 771 - 2011

INHOUDSOPGAVE

1.	ACHTERGROND	5
2.	PROJECT	7
2.1	Doel.....	7
2.2	Resultaat van de opdracht.....	7
2.3	Kerngroep	7
2.4	Doelgroep.....	8
3.	AANPAK EN RESULTATEN.....	9
3.1	Vaststellen Beheerpakketten.....	9
3.2	Werven deelnemers en afsluiten van contracten.....	10
3.3	Monitoring Beheerpakketten	13
3.4	Monitoring en tellingen ganzen.....	14
4.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	17
4.1	Conclusies.....	17
4.1.1	Vaststellen beheerpakketten	17
4.1.2	Werving Deelnemers	17
4.1.3	Teeltmaatregelen uitrollen over groter gebied	17
4.1.4	Effectiviteit pakketten	18
4.2	Aanbevelingen.....	18
5.	LITERATUURLIJST	19
6.	BIJLAGEN	21

1. ACHTERGROND

In de Haarlemmermeer is akkerbouw op ruim 5.900 hectare. Circa de helft hiervan is bestemd voor graanteelt (CBS 2005-2008). Na de oogst zijn deze percelen aantrekkelijk voor ganzen, die op de gevallen graankorrels afkomen. Dit levert de nodige risico's voor het vliegverkeer op. Om het aantal ganzen rond Schiphol te verminderen heeft de Nederlandse Regiegroep Vogelaanvaringen (NRV) een aantal oplossingen geformuleerd. De aanpak kenmerkt zich door een vier sporen aanpak die structureel van aard moet zijn en elkaar moeten aanvullen. De sporen zijn:

1. Populatiereductie
2. Beperken foerageergebieden
3. Beperken broed- en rustgebieden
4. Techniek: aanpassen vliegoperatie op basis van tijdige signalering

De landbouw in de Haarlemmermeer e.o. draagt erbij toe dat ganzen ernaar toe trekken om te foerageren. Aanpassing in de wijze van oogsten en van teelten kan de aantrekkelijkheid voor ganzen van het gebied beperken met behoud van de landbouw. In 2009 is door CLM Onderzoek & Advies een studie uitgevoerd om graanpercelen 'onaantrekkelijk te maken' voor ganzen. Hierbij zijn twee 'ganzenpreventiepakketten' ontwikkeld (literatuur: Tolkamp en anderen). Uit de pilot, gehouden in 2010 onder vier ondernemers, is gebleken dat versneld onderwerken van de graanstoppel, die achtergebleven is na de oogst, een reducerend effect op ganzen heeft (literatuur: Guldmond en den Hollander 2011). De NRV wil deze maatregel in 2011 in een groter gebied inzetten, namelijk tussen de Polder- en Zwanenburgbanen en de Schipholweg in het noorden. Binnen de NRV is gemeente Haarlemmermeer trekker van dit spoor. Gemeente Haarlemmermeer heeft de combinatie CLM / Projecten LTO Noord opdracht gegeven om de teeltmaatregelen in te zetten in bovengenoemd gebied.

2. PROJECT

2.1 Doel

Doel van dit project is: door het toepassen van teeltmaatregelen (versneld onderwerken van oogstresten op graanpercelen) het aantal ganzen rond de banen van Schiphol te verminderen om daarmee het aantal baankruisingen te verminderen, en zodoende de vliegveiligheid te vergroten. Hierbij staan de volgende vragen centraal:

- Een berekening maken van de meerkosten (in Euro/ha) die in redelijkheid gemaakt worden bij versneld onderwerken, d.w.z. kosten die boven de normale kosten van de bedrijfsvoering uitgaan;
- Het verwerven van medewerking van de agrariërs in het betreffende gebied voor deelname aan het versneld onderwerken van de graanstoppel;
- Monitoring van het aantal ganzen en het soort percelen waar de ganzen op zitten;
- Advies over hoe de teeltmaatregel versneld onderploegen over een veel groter deel van de Haarlemmermeer kan worden uitgerold in de komende jaren.

2.2 Resultaat van de opdracht

- Teeltmaatregelen zijn vastgelegd in een overeenkomst. Bij het opstellen van de definitieve overeenkomst zal de opdrachtgever inzicht gegeven worden in de onderbouwing van de vergoeding;
- Deelname van zoveel mogelijk agrariërs aan de pilot in het gekozen deelgebied, gebaseerd op het beschikbare budget, waardoor percelen snel worden ondergewerkt;
- Rapportage waarin de resultaten van het project worden beschreven, inzicht wordt gegeven in de onderbouwing van de vergoeding en advies en antwoord wordt gegeven op de deelvragen.

2.3 Kerngroep

Voor het bepalen van een juiste vergoeding voor de twee pakketten voor het versneld onderwerken is een kerngroep samengesteld. Deze is samengesteld uit ondernemers die in 2010 hebben meegedaan/betrokken zijn geweest bij de pilot, een afvaardiging het bestuur van de afdeling LTO Noord Haarlemmermeer en een loonwerker uit de Haarlemmermeer. Met de beheerpakketten van 2010 als basis, zijn twee pakketten verder ontwikkeld:

Pakket 1: Versneld onderploegen van de graanstoppel

Pakket 2: Versneld onderwerken van de graanstoppel voor het inzaaien van een groenbemester

2.4 Doelgroep

Doelgroep zijn de akkerbouwers in de Haarlemmermeer die graanpercelen hebben:

1. Zuidelijk van de Schipholweg
2. Tussen de Zwanenburgbaan en Polderbaan
3. Rechts van de A5

In totaal ging het om 13 ondernemers die in totaal 299 ha. in de pilot konden aanbieden.

3. AANPAK EN RESULTATEN

In dit hoofdstuk wordt de werkwijze en resultaten van het project beschreven.

3.1 Vaststellen Beheerpakketten

De bestaande beheerpakketten van de pilot in 2010 zijn het uitgangspunt geweest voor het vaststellen van de beheerpakketten 2011. De twee pakketten die in 2010 zijn toegepast:

Pakket 1; Versneld onderploegen van de graanstoppel

Pakket 2; Versneld onderploegen van een graanstoppel voor het inzaaien van een groenbemester.

Opdrachtgever heeft nadrukkelijk meegegeven na te gaan in hoeverre de vergoeding, opgenomen in de beide beheerpakketten, kan worden bijgesteld. De indruk bij de opdrachtgever is dat de vergoedingen ruim bemeten zijn.

Vanuit CLM / Projecten LTO Noord is daarom in overleg met de kerngroep gekeken naar de volgende opties:

1. Tegengaan opbrengstderving stro
2. Verminderen aantal bewerkingen/werkgangen
3. Tarieven loonwerkkosten
4. Marktprijzen stro

1. Opbrengstderving stro

Reguliere praktijk in de Haarlemmermeer is dat stro wordt geoogst en verkocht. In de Haarlemmermeer wordt 80% stro verkocht en is dus naast graan een onderdeel van de opbrengst. Er is een grote vraag naar stro in de bollenteelt en de paardenhouderij. Bij de toepassing van de beheerpakketten wordt stro direct bij het oogsten verhakseld en wordt de derving van stro-opbrengst vergoed tegen de marktprijs. In de kerngroep is nagegaan of het mogelijk is om binnen 48 uur het stro te oogsten en te persen, maar de praktijk geeft aan dat dit alleen in uitzonderlijke gevallen mogelijk is (erg mooi en droog weer; eens in de 5-10 jaar). Stro dient toch enige dagen te drogen voordat het geperst kan worden, de kans is groot dat er anders schimmelvorming zal optreden. Het stro is dan van veel mindere kwaliteit en kan dan niet verkocht worden.

2. Verminderen aantal bewerkingen/werkgangen

Door het aantal bewerkingen/werkgangen te beperken, kan een lagere vergoeding worden uitbetaald aan de deelnemers. Er is geen ruimte gevonden om het aantal bewerkingen voor pakket 1 en 2 te beperken.

3. Tarieven loonwerkkosten

De vergoedingen zijn gebaseerd op loonwerkkosten uit het handboek KWIN 2009-2010. Bij de regeling is er vanuit gegaan dat in de drukke oogsttijd een loonwerker zal worden ingehuurd om de stoppel onder te werken. Gestegen prijzen van de rode diesel zijn verdisconteerd in de vergoeding.

4. Marktprijzen stro

De stroprijzen zijn aangepast t.o.v. van 2010. Door het droge voorjaar wordt een verminderde stro-opbrengst verwacht, de prijzen voor stro liggen daardoor hoger.

Bovenstaande afwegingen zijn meegenomen bij het opstellen van vergoeding van de twee beheerpakketten (zie bijlage 1).

Op basis van de afwegingen zijn de contracten voor beheerpakketten 1 en 2 opgesteld. In de contracten zijn opgenomen:

1. Verplichtingen van beide partijen
2. Beschrijving van het ganzenpreventiepakket
3. Onderbouwing en keuze van vergoeding
4. Registratie per perceel van overeengekomen maatregelen

Besluitvorming over het pakket van maatregelen heeft uiteindelijk plaatsgevonden, onder voorwaarden dat de goedgekeurde pakketten alleen gelden voor deze pilot.

3.2 Werven deelnemers en afsluiten van contracten

In samenspraak met een delegatie van de kerngroep is het pilotgebied in kaart gebracht. Het projectgebied is in drie delen te verdelen (zie bijlage 2).

1. Percelen met graan ten zuiden van de Schipholweg
2. Percelen met graan tussen de Zwanenburgbaan en Polderbaan
3. Percelen met graan rechts van de A5

In de drie deelgebieden zijn in totaal 13 ondernemers actief met in totaal 299 ha. graan.

Uiteindelijk bleken er onvoldoende middelen te zijn om op de 299 ha. de beheerpakketten toe te passen, er was financiering voor ca. 100 ha. In samenspraak met de opdrachtgever en Bird Control is er voor gekozen om de akkerbouwers met percelen tussen de Zwanenburgbaan en Polderbaan te benaderen om mee te doen met de 2e pilot. Opdrachtgever heeft daarbij aangegeven dat de percelen vanaf het zuiden gezien de 1e prioriteit hebben om de maatregelen op toe te passen.

In totaal zijn 5 ondernemers benaderd die in totaal 108,7 ha hebben ingebracht. In het begin zijn 6 ondernemers benaderd waarvan er één te kennen heeft gegeven niet mee te doen omdat er al afspraken waren gemaakt voor de afname van het stro. Uiteindelijk zijn er met 5 ondernemers beheercontracten afgesloten. De contracten zijn afgesloten tussen gemeente Haarlemmermeer en de deelnemers.

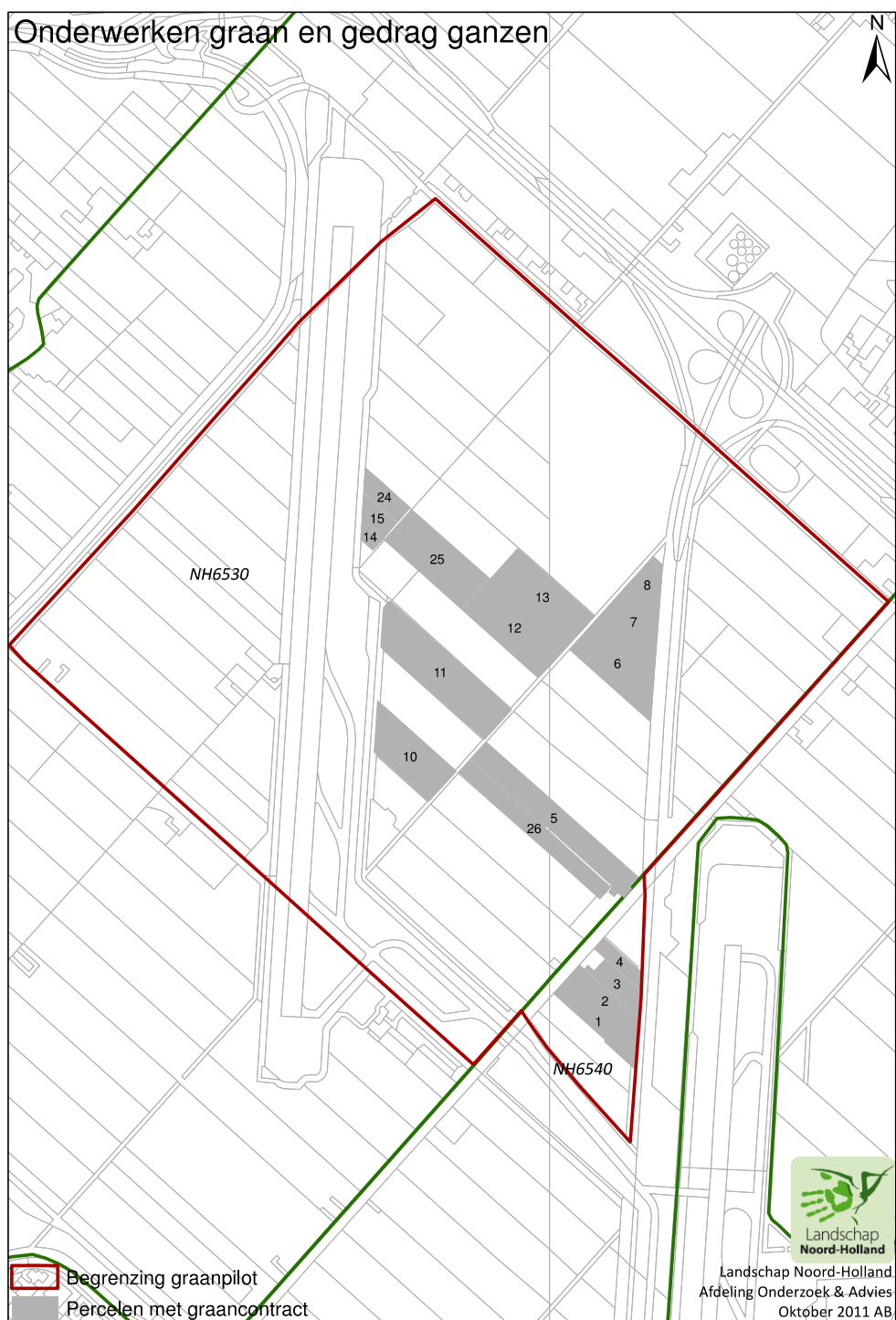
In tabel 3.1 wordt een overzicht gegeven van de afgesloten pakketten op perceelniveau. De ligging van de percelen is op kaart in figuur 3.1 weergegeven.

Tabel 3.1 Overzicht van beheerpakketten op perceelniveau

Deelnemer	Perceel	Grootte (ha)	Pakket
1	1	4,7	2
	2	4,3	2
	3	2,7	2
	4	1,9	2
2	5+26 (1)	18,3	2
3	6	9,3	2
	7	6,4	2
	8	3,6	2
4	10	8,7	1
	11	13,5	2
	12	10	2
	13	10	1
	25	10	2
5	14	1,4	2
	15	3,4	2
	24(2)	1,5	2
Totaal		108,7	

1 Perceel 26 is ook onderdeel van perceel 5.

2 Perceel 15 is opgesplitst in perceel 15 en 24.

Figuur 3.1 Gebied waar tellingen van ganzen hebben plaatsgevonden.

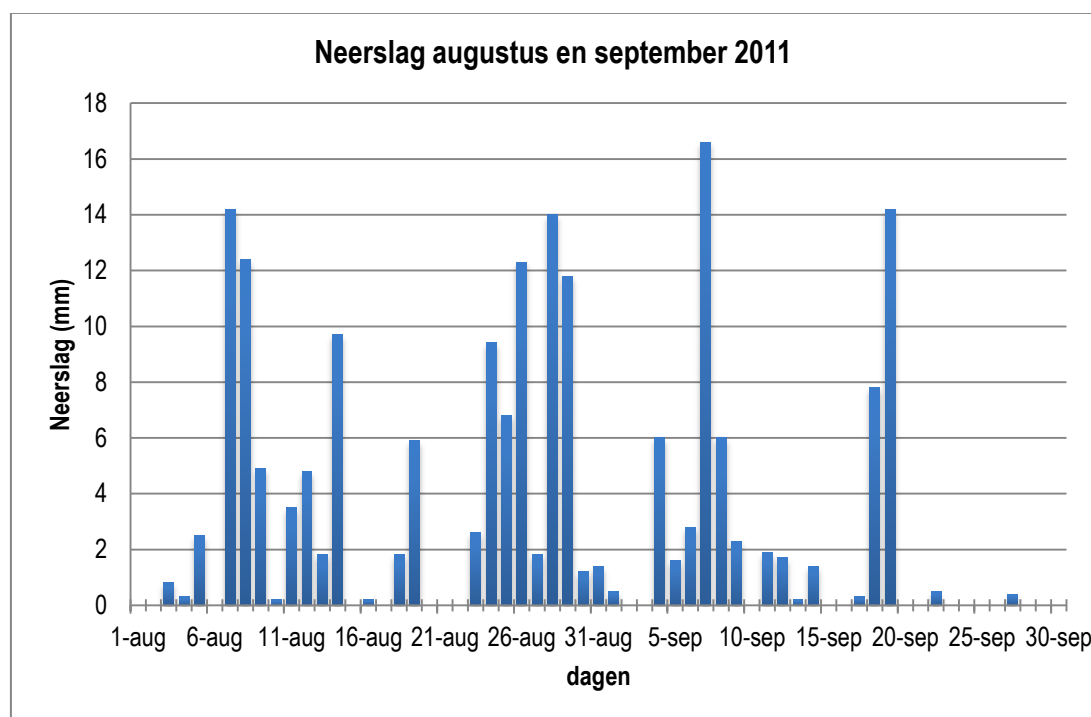
3.3 Monitoring Beheerpakketten

Door de slechte weersomstandigheden is de oogst laat van start gegaan. Onder normale omstandigheden vindt de oogst van het graan in de laatste week van juli/eerste weken van augustus plaats. Van de pilotpercelen werden de eerste percelen echter geoogst op 20 augustus, het laatste perceel is geoogst op 10 september. Tabel 3.2 laat de neerslaggegevens van de maanden augustus en september zien vergeleken met het gemiddelde van 2001-2010. Hieruit blijkt dat juli een stuk natter was dan gemiddeld, augustus en september gemiddeld wat droger. Toch is de hoeveelheid neerslag, zeker begin september, aanzienlijk geweest (figuur 3.2).

Uit de historische neerslagcijfers blijkt dat in de periode 1971-2000 de hoeveelheid neerslag in de zomermaanden een stuk lager was dan de afgelopen 10 jaar.

	Neerslag (mm)	Gemiddelde
Jaar	2011	2001-2010
Juli	165,1	97,0
Augustus	124,3	132,7
September	64,2	82,6

Tabel 3.2 Overzicht neerslaggegevens Hoofddorp (bron: KNMI)

Figuur 3.2 Grafiek met neerslaggegevens in de oogstperiode (data KNMI)

Vanuit CLM / Projecten LTO Noord is er steeds contact geweest met de deelnemers aan de pilot. Deelnemers hebben telefonisch laten weten wanneer percelen werden geoogst. Door de slechte weersomstandigheden zijn in sommige gevallen bovengenoemde percelen niet in zijn geheel geoogst, maar in etappes. In het gebied is door CLM/ Projecten LTO Noord regelmatig gemonitord, op 22/08, 26/08 en 05/09 zijn de graanpercelen gecontroleerd op tijdig onderwerken en/of het inzaaien van een groenbemester. Daarnaast vond er controle plaats tijdens tellingen van Landschap Noord-Holland.

Uitvoering onderwerken en inzaaien groenbemester

- Bij deelnemers 1 en 5 is het pakket van maatregelen uitgevoerd volgens de overeenkomst.
- Deelnemer 4 heeft in totaal 52,2 ha ingebracht (perceel 10, 11, 12, 13, 25). De oogst is gestart op 17 augustus, het laatste perceel is geoogst op 4 september. In overleg met de deelnemer is besloten om naast perceel 13 ook perceel 10 onder beheerpakket 1 te laten vallen. Het onderwerken van perceel 10 en 13 is met een cultivator uitgevoerd, daar waar het met een ploeg zou moeten. Op perceel 11 is één dag te laat de groenbemester ingezaaid.
- Deelnemer 2 heeft totaal 18,3 ha ingebracht (perceel 5,26). Het perceel is in twee delen geoogst. Het eerste deel (13,9 ha) is tijdig ondergewerkt, maar de groenbemester is één dag te laat ingezaaid. Het 2e deel (perceel 26) is op 10/09 geoogst. Het onderwerken en inzaaien van de groenbemester is daar tijdig uitgevoerd.
- Deelnemer 3 heeft in totaal 19,3 ha ingebracht (perceel 6,7,8). Bij het afsluiten van het beheerpakket heeft de deelnemer op laten nemen dat voor perceel 6 het stro zal worden geoogst (afspraken over levering van stro stonden voor het afsluiten van de overeenkomst al vast). De oogst van perceel 6 is door de slechte weersomstandigheden in twee delen uitgevoerd (22/08 en 25/08). Het uiteindelijk onderwerken en inzaaien heeft plaatsgevonden op 5 september. Het feit dat het stro eerst geperst moest worden in combinatie met het slechte weer is debet geweest aan te laat onderwerken en inzaaien van de groenbemester.

Op perceelniveau zijn door de deelnemers ondertekende registratieformulieren aangeleverd bij CLM / Projecten LTO Noord. Het registratieformulier geeft inzicht in de uitgevoerde werkzaamheden en is de basis voor de uit te betalen vergoeding.

3.4 Monitoring en tellingen ganzen

Er hebben drie typen tellingen plaatsgevonden:

- Tellingen door Landschap Noord-Holland (LNH) in de Haarlemmermeer (binnen en buiten de pilot). De ganzen zijn door LNH geteld in de periode van 24 augustus t/m 18 september 2011;
- Tellingen door de deelnemers. Deelnemers hebben 18 keer geteld in de periode van 4 augustus t/m 8 september 2011;
- Monitoring van baankruisingen op Schiphol door Bird Control.

LNH heeft 8 tellingen uitgevoerd binnen het pilotgebied (zie figuur 3.1.). Op 21, 24, augustus, 1, 4, 10, 13, 16, 18 september. Er zijn vier soorten ganzen waargenomen: grauwe-, Canadese-, Nijl- en boerenganzen. De meest voorkomende ganzen zijn de grauwe gans (83%) en de Nijlgans (12%). 63% van de ganzen zijn waargenomen op de graanstoppel, 20% op de akker van een ander gewas dan graan en 16% op grasland. Op ondergewerkte graanpercelen (de pakketpercelen van de pilot) zijn geen ganzen waargenomen (literatuur; Visbeen en anderen 2011). In tabel 3.3 staan de uitkomsten van de tellingen weergegeven.

Soort gans	Aantal waarnemingen	Aantal ganzen	Percentage van het aantal ganzen op:					
			Graan-stoppel	Stoppel ondergewerkt	Ander gewas ¹	Gras ²	Tuin	Onbekend
Grauwe gans	22	4.448	64%	0%	23%	14%	0%	0%
(grote) Canadese gans	6	76	97%	0%	0%	3%	0%	0%
Nijlgans	32	639	61%	0%	6%	33%	0%	0%
Boerengans	16	168	50%	0%	11%	30%	3%	7%
Totaal		5361	63%	0%	20%	16%	0%	0%

Tabel 3.3 Ganzenwaarnemingen door LNH in de Haarlemmermeer binnen de pilot

1 akker, anders dan graan

2 gras, grasberm, grasoever

Naast tellingen binnen de pilot, heeft LNH ook 3 tellingen uitgevoerd in de Haarlemmermeer buiten het pilotgebied (zie bijlage 3) op 25 en 31 augustus en 13 september 2011. Er zijn vijf soorten ganzen waargenomen: brandgans, grauwe-, Canadese-, Nijl- en boerengansen. De meest voorkomende ganzen zijn ook buiten de pilot de grauwe gans (96%). 98% van de ganzen zijn waargenomen op de graanstoppel (tabel 3.4).

Soort gans	Aantal waarnemingen	Aantal ganzen	Percentage van het aantal ganzen op:				
			Graan-stoppel	Ander gewas ¹	Gras ²	Water	Onbekend
Brandgans	2	2	100%	0%	0%	0%	0%
Grauwe gans	10	4.781	100%	0%	0%	0%	0%
(grote) Canadese gans	5	90	78%	0%	0%	0%	22%
Nijlgans	7	96	90%	0%	0%	10%	0%
Boerengans	4	22	100%	0%	0%	0%	0%

Tabel 3.4 Ganzenwaarnemingen door LNH in de Haarlemmermeer buiten de pilot

1 akker, bietenblad

2 gras, grasberm, grasoever

Aan de deelnemers is gevraagd om op vrijwillige basis ganzenwaarnemingen binnen de pilot te noteren. Van één deelnemer hebben we telformulieren ontvangen. Hij heeft geteld tussen de twee banen in de periode van 4 tot en met 19 augustus. Het betrof hierbij zijn eigen percelen (waaronder ook percelen die meededen aan de pilot) als ook enkele percelen van andere eigenaren. De resultaten zijn weergegeven in tabel 3.5.

Pilot (deelnemers)	Aantal waarnemingen	Aantal ganzen	Percentage van het aantal ganzen op:				
Soort gans			Graan-stoppel	Stoppel ondergewerkt	Ander gewas	Gras	Water of tuin
Onbekend	11	1.771	100%	0%	0%	0%	0%

Tabel 3.5 Ganzenwaarnemingen door deelnemers binnen de pilot

Van de waargenomen ganzen is het onbekend om welke soort(en) het gaat. Dit zullen gezien de andere tellingen hoogst waarschijnlijk hoofdzakelijk grauwe ganzen betreffen. Alle ganzen (1.771 exemplaren) zijn op de graanstoppel waargenomen. Hiervan zijn 110 ganzen op pakketpercelen waargenomen, waar toen echter de stoppel nog niet was ondergewerkt.

Baankruisingen

Door Bird Control wordt het aantal baankruisingen, dit zijn ganzen die de start- en landingsbanen kruisen, gemonitord. Het aantal baankruisingen van de Polderbaan en Zwanenburgbaan is weergegeven in tabel 3.6.

Baankruisingen	Voor de oogst		Tijdens de oogst		Na de oogst	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Polderbaan	9	31	38	59	22	35
Zwanenburgerbaan	26	12	37	94	81	126
Totaal	35	43	75	153	103	161

Tabel 3.6 Aantal baankruisingen in 2010 en 2011 op de Polder- en Zwanenburgbaan

De oogst is in 2011 voor wat betreft de pilotpercelen op 20 augustus van start gegaan. Al eerder werden er in het pilotgebied al percelen geoogst. Het laatste pilotperceel werd geoogst op 10 september 2011. Het betreffende perceel is op 12 september 2011 ondergewerkt. Daarom noemen we de periode van 1 tot en met 19 augustus de periode voor de oogst, de periode van 20 augustus tot en met 12 september de oogstperiode en de periode van 13 tot en met 30 september de periode na de oogst. In de periode voor oogst zou je kunnen verwachten dat er nog maar weinig ganzen naar het gebied komen, omdat er nog geen graan oogstresten liggen (in ieder geval op de pilotpercelen).

Een vergelijking van het aantal kruisingen laat zien dat er in 2011 meer baankruisingen zijn waargenomen dan in 2010. Deze stijging is zichtbaar in de totalen van alle drie de periodes (voor, tijdens, na de oogst).

Waarom er meer baankruisingen zijn kan niet eenduidig worden verklaard. Het totale aantal ganzen dat in de Haarlemmermeer komt foerageren, kan in 2011 groter zijn dan in 2010 in deze periode. Ook kan de oppervlakte waarop het graan werd ondergewerkt te klein zijn om resultaten te boeken. Bovendien hebben niet alle graanpercelen tussen de banen mee kunnen doen aan de pilot en hebben ook graanpercelen ten westen van de Polderbaan en ten oosten van de Zwanenburgbaan niet meegedaan. Daarmee waren er in het gebied nog voldoende graanoogst-resten aanwezig

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1 Conclusies

4.1.1 Vaststellen beheerpakketten

De Beheerpakketten 1 en 2 zijn samengesteld in overleg met de kerngroep. Binnen de kerngroep is nagegaan waar 'winst' te behalen is v.w.b. uit te betalen vergoedingen. Vermindering van het aantal werkgangen, mogelijkheid van het toch oogsten van het stro, zijn nadrukkelijk bekeken en niet mogelijk geacht. Doordat de beheerpakketten zijn opgesteld in samenspraak met een afvaardiging vanuit de sector was er draagvlak bij deelnemers om mee te doen aan de pilot. In bijlage 1 zijn de beheerpakketten 1 en 2 weergegeven met daarin opgenomen een toelichting over de onderbouwing van het pakket.

4.1.2 Werving Deelnemers

Draagvlak onder de deelnemers was goed, de 5 gevraagde ondernemers waren bereid om deel te nemen. Kerngroep leden hebben veel voorwerk verricht in de benadering van de deelnemers. Deelnemers hebben wel vaak langlopende afspraken met stro-afnemers. Het moeten afzeggen van deze afnemers van stro heeft soms wel wat terughoudende reacties gegeven. In één situatie heeft ondernemer er voor gekozen om zijn vaste klantrelatie in stand te houden en heeft dus niet mee gedaan aan de pilot.

4.1.3 Teeltmaatregelen uitrollen over groter gebied

Doelstelling binnen de pilot was oorspronkelijk om in een groter gebied (ca. 300 ha) de beheerpakketten van toepassing te laten zijn. Beperkende factor is het budget voor de uit te betalen vergoeding geweest, waardoor uiteindelijk op 100 ha de teeltmaatregelen zijn toegepast. Bij het huidige pakket van maatregelen is een uitrol over een groter gebied realiseerbaar.

Bij de uitrol over een groter gebied, bijv. de helft van de Haarlemmermeer, vraagt de logistiek wel aandacht. Bij de deelnemers ligt de focus bij de oogst en niet bij het versneld onderwerken. Zeker bij slechte weersomstandigheden moeten deelnemers aangezet worden om loonbedrijven of collega's voor het versneld onderwerken in te zetten. In de huidige pilot is in veel gevallen het onderwerken in eigen beheer uitgevoerd, wat soms vertraging van het onderwerken tot gevolg had. Het is de vraag of de pieken in arbeid door loonwerkers en collega's kan worden opgevangen.

Ook de monitoring en controle van het naleven op de pakketten zal bij een groot gebied leiden tot een aanzienlijke tijdsbesteding. Hiervoor zal binnen de pilot ruimte moeten worden gecreëerd.

Door het op grote schaal onderwerken van het stro zal de stromarkt veranderen. Stro-opkopers zullen buiten de Haarlemmermeer gaan werken en bestaande relaties worden verbroken. Dit betekent dat het beleid van het onderwerken van de stoppel en het stro via de pakketten duurzaam moet zijn.

4.1.4 Effectiviteit pakketten

Uit de ganzentellingen blijkt dat op pakketpercelen (ondergewerkte graanpercelen) geen ganzen zijn waargenomen. Het overgrote deel van de ganzen werd op percelen met graanstoppel waargenomen. Dit laat zien dat het onderwerken een effectieve maatregel is.

4.2 Aanbevelingen

In de praktijk is gebleken dat het arbeid technisch mogelijk is om percelen in één dag te oogsten en onder te werken. In de pakketvoorwaarden zou kunnen worden opgenomen dat na het oogsten het is aan te bevelen zo snel mogelijk het onderwerken toe te passen. Daarmee wordt het perceel meteen ongeschikt voor ganzen, wat anders nog maximaal twee dagen kan duren. Bovendien wordt bij oogsten én onderwerken op één dag het risico beperkt op problemen met slecht weer.

Opschaling van de pilot naar het totale gebied tussen de Zwanenburg- en Polderbaan, de kop en de gebieden aan beide zijden van deze banen is wenselijk om het aantal baankruisingen te verminderen.

Het opschalen van het onderwerken naar een substantieel deel van de Haarlemmermeer zou kunnen stuiten op problemen bij de beschikbare arbeidscapaciteit (loonwerk, hulp van collega's e.d.).

Het beleidsinstrument van de ganzenpreventiepakketten zou voor een langere periode ingezet moeten worden; daarvoor zal door de betrokken partijen een meerjarig budget afgesproken moeten worden.

5. LITERATUURLIJST

Adriaan Guldemon. A. & A. den Hollander 2011. Pilot gansveilig Schiphol: ganzen en graan - Monitoring ganzen en animo.

CLM Onderzoek & Advies, Culemborg

Tolkamp, W., H. Kloen & A. Guldemon, 2010. Naar een gansveilig Schiphol- Mogelijkheden voor aangepaste teeltregelingen, CLM Onderzoek en Advies, Culemborg

Visbeen, F., A. Bloem & B. van de Riet, 2011. Pilot onderwerken graan en ganzen - Onderzoek effect van het onderwerken van graan – na de oogst- op de aanwezigheid van ganzen rondom Schiphol. Landschap Noord-Holland

Websites:

KNMI 1: Tijdreeksen van KNMI-neerslagstations Hoofddorp, <http://www.knmi.nl/klimatologie/monv/reeksen/>

6. BIJLAGEN

Bijlage 1: Beheerpakket 1 en 2 (+ toelichting de totstandkoming van het pakket)

Bijlage 2: Projectgebied

Bijlage 3: Telgebied LNH Haarlemmermeer

Bijlage 1: ganzenpakket 1 en 2

Contract ganzenpreventiepakket

Pakket 1 "Versneld onderploegen graanstoppel"

Achtergrond

De partijen, verenigd in de Nederlandse Regiegroep Vogelaanvaringen, hebben afgesproken dat het risico van aanvaringen tussen ganzen en vliegtuigen middels vier beleidsspooren wordt verminderd.

De gemeente Haarlemmermeer is bereid om in het kader van de uitwerking van het spoor 'foerageergebieden', de verplichtingen uit deze graanpilot op zich te nemen zoals hieronder omschreven.

In deze overeenkomst komen ondergetekenden overeen de volgende ganzenpreventiemaatregelen te nemen in 2011.

De agrarisch ondernemer neemt de in dit pakket vermelde maatregelen en voldoet aan de vermelde voorwaarden voor melding en registratie. Indien niet aan één of meer van de voorwaarden wordt voldaan, vervalt het recht op vergoeding. Gemeente Haarlemmermeer betaalt de vermelde vergoeding.

Ondergetekenden komen de volgende uitvoering overeen:

Pakket 1 "Versneld onderploegen graanstoppel"
met als gewas winter- of zomergraan

..... ha. tegen een vergoeding van € 923,44 (incl. BTW) per hectare = €

Basisvergoeding voor administratieve lasten (contract, deelname aan monitoring en evaluatie) per bedrijf € 100,-.

Totale vergoeding = €

De partijen verplichten zich over en weer tot het volgende:

Agrarisch ondernemer

- uitvoering van de in het betreffend pakket (1) vereiste maatregelen (zie bijlage 1).
- voor 15 juli aanleveren van kaart met exacte ligging van de percelen waarvoor de overeenkomst van toepassing is.
- melding wanneer perceel geoogst wordt (op de dag van de oogst):
Adriaan Guldemond van CLM: 06-27246273 of
Ton Kraakman van Projecten LTO Noord: 06-51533310

- registratie van in betreffend pakket genoemde werkzaamheden op registratieformulier (zie bijlage 2), inzending uiterlijk twee weken na voltooiing van de maatregelen aan CLM (CLM, Postbus 62, 4100 AB CULEMBORG, t.a.v. Adriaan Guldmond).
- toegang verschaffen aan tellers van Landschap Noord-Holland voor twee keer in de week een ganztelling gedurende een periode van ongeveer vier weken na de oogst, waarin ook controle op handelingen in pakket plaatsvindt.
- meewerken aan een enquête.

Wanneer er wel strobalen worden geperst, vervalt het recht op vergoeding van deze inkomstenderving en wordt € 386,75 per ha. in mindering gebracht op totaalbedrag.

Gemeente Haarlemmermeer

- Uitbetaling van de overeengekomen vergoeding uiterlijk twee weken nadat de gemeente bericht heeft ontvangen dat de overeengekomen maatregelen zijn genomen en dat aan alle voorwaarden is voldaan.

Ondertekend:

Datum :

Gemeente Haarlemmermeer

burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
namens dezen,
de gemeentesecretaris,
voor deze,
de teammanager Relatiebeheer en Subsidies,

Naam : J.L. Bijl

Handtekening :

Agrarisch ondernemer

Naam :

Adres :

Tel nr :

Mail :

Banknr :

BSN :

Handtekening :

Bijlage 1: Beschrijving van het ganzenpreventiepakket**Pakket 1. Versneld onderploegen graanstoppel***Doel*

Direct na de oogst van granen¹, de stoppel en daarmee overblijvende graankorrels onderploegen om te voorkomen dat ganzen op de percelen met graanstoppel afkomen.

Maatregel

Binnen twee dagen na de oogst van het graan op het perceel is de stoppel ondergeploegd (samen met het gehakselde stro en het gevallen graan).

Dus: dag 1 is de oogst; dag 3 moeten de bewerkingen in het pakket zijn uitgevoerd;

Verplichte registratie

De volgende data moeten worden bijgehouden door de ondernemer (zie bijlage 2):

- datum van oogst van het graan;
- datum van hakselen;
- datum gebruik van organische mest (monitoring of een organische mestgift extra helpt ganzen te weren);
- datum en methode onderploegen stoppel.

Controlepunten

- Het hakselen van het stro (i.v.m. vergoeding opbrengstderving verkoop stro).
- Het onderploegen van de graanstoppel en gehakseld stro.

Sancties

- Als de maatregelen niet in de twee dagen zijn gerealiseerd, wordt er geen vergoeding uitbetaald.
- Weerscalamiteiten waardoor de maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd dezelfde dag melden aan Projecten LTO-Noord; in principe wordt de vergoeding dan wel uitbetaald wanneer de maatregelen worden uitgevoerd zodra dit teelttechnisch mogelijk is.

Onderbouwing vergoeding

De vergoeding is gebaseerd op de volgende kostenberekening:

Kosten extra handelingen – pakket 1

	Kosten per ha*
Graan oogsten	
Stro hakselen**	€ 125,-
Mestgift ter vertering stro (50 kg N per ha, organische of kunstmest)***	€ 50,-
Toedienen mest	€ 52,-
Grondbewerking met ploeg (inwerken stro en stoppel)	€ 157,60
Derving verkoop grote stro balen opbrengst 5 ton/ha****	€ 325,-
Uitvoer extra bestrijding onkruiden (incl. middel)	€ 65,84
Totaal	€ 776

* Kosten gebaseerd op KWIN Veehouderij 2009-2010.

** stro hakselen in aparte werkgang

*** Kosten schatting i.o.m. LTO.

**** Opbrengst los stro 65,-/ton, 5 ton/ha

¹ Het betreft hier zowel winter- als zomergraan ongeacht de graansoort.

Toelichting

Hieronder geven we aan waarom we tot de keuze van de te vergoeden maatregelen zijn gekomen.

- Uitgangspunt bij de maatregelen is dat de stoppel, en daarmee de graankorrels, in twee dagen zijn ondergewerkt. Dat is noodzakelijk omdat graankorrels de ganzen aantrekken en hoe sneller die zijn ondergewerkt, hoe sneller het perceel onaantrekkelijk is voor de ganzen. Dit vergt extra inspanningen van de ondernemer die in deze periode het druk heeft met de graanoogst.
- De vergoedingen zijn gebaseerd op loonwerkkosten uit het handboek Kwantitatieve Informatie (KWIN) Veehouderij 2009-2010 van de Wageningen Universiteit (Livestock Research). Voor de regeling is er van uit gegaan dat in de drukke oogsttijd een loonwerker moet worden ingehuurd om de stoppel onder te werken.
- Het hakselen van het stro wordt vergoed, omdat dit noodzakelijk is om het onder te kunnen werken.
- Een mestgift wordt vergoed, omdat wanneer gehakseld stro wordt ondergewerkt het noodzakelijk voor de vertering is dat er een bemesting plaatsvindt. De vergoeding is gebaseerd op kosten van een kunstmestgift omdat dit het makkelijkste uitvoerbaar (en bovendien het goedkoopst is). Gebruik van organische mest is toegestaan mits dit de agrariër niet belemmert de stoppel binnen twee dagen na oogst in te werken. Deze bemesting heeft nauwelijks bemestende waarde voor het volggewas.
- Het onderploegen omdat dit DE essentiële maatregel voor het pakket is. Onderwerking vindt in de normale teelt ook plaats, maar dit vindt bij gangbaar gebruik 3 tot 6 weken later plaats (i.v.m. het drogen van het stro, andere oogstwerkzaamheden).
- Reguliere praktijk in de Haarlemmermeer is dat stro wordt geoogst en verkocht. In de Haarlemmermeer wordt 80% van het stro verkocht en is dus naast het graan een onderdeel van de opbrengst. Omdat nu het stro direct bij het oogsten wordt verhaakseld wordt de derving van de stro-opbrengst vergoed tegen de marktprijs. Voor de vergoeding wordt uitgegaan van een gemiddelde opbrengst van 5 ton per ha. Voor de vergoeding zijn we uitgegaan van de prijs van 'los stro'. Als er wel stro balen worden geperst, vervalt het recht op vergoeding van deze inkomstenderving.
- Een extra onkruidbestrijding wordt vergoed, omdat relatief vroeg in het najaar een grondbewerking plaatsvindt en het daardoor nodig is om later in het jaar een keer extra te spuiten tegen onkruid.
- Het registreren van de data van de bewerkingen dient om de effectiviteit van de regeling te monitoren en de regeling zo nodig op aan te passen. De registratie van de organische mestgift wordt bijgehouden om te kunnen beoordelen of bemesting extra effect heeft op het weren van ganzen.
- De prijzen van loonwerk en producten wordt jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de KWIN-cijfers, productcijfers of andere relevante prijzen.

**Bijlage 2: Registratie van de overeengekomen maatregelen.
Invullen per perceel**

Bedrijf :

Adres :

Tel :

Mail :

Perceelsnaam/nummer :

Oppervlakte onder contract :

Gewas :

- oogst van het graan:
 - o datum :
 - o tijdstip einde :
- hakselen
 - o datum :
 - o tijdstip einde :
- inwerken:
 - o datum onderwerken :
 - o tijdstip einde :
 - o methode van inwerken :
 - o machine :
- gebruik van organische mest:
 - o datum :
 - o type mest :
 - o hoeveelheid (m³/ha) :
 - o wijze van toedienen en inwerken :
 - o machine :

Ondertekend,

Datum :

Naam :

Handtekening :

Contract ganzenpreventiepakket

Pakket 2 "Versneld onderploegen graanstoppel voor het inzaaien van een groenbemester"

Achtergrond

De partijen, verenigd in de Nederlandse Regiegroep Vogelaanvaringen, hebben afgesproken dat het risico van aanvaringen tussen ganzen en vliegtuigen middels vier beleidssparen wordt verminderd.

De gemeente Haarlemmermeer is bereid om in het kader van de uitwerking van het spoor 'foerageergebieden', de verplichtingen uit deze graanpilot op zich te nemen zoals hieronder omschreven.

In deze overeenkomst komen ondergetekenden overeen de volgende ganzenpreventiemaatregelen te nemen in 2011.

De agrarisch ondernemer neemt de in dit pakket vermelde maatregelen en voldoet aan de vermelde voorwaarden voor melding en registratie. Indien niet aan één of meer van de voorwaarden wordt voldaan, vervalt het recht op vergoeding. Gemeente Haarlemmermeer betaalt de vermelde vergoeding.

Ondergetekenden komen de volgende uitvoering overeen:

Pakket 2 "Versneld onderploegen graanstoppel voor het inzaaien van een groenbemester"

met als gewas winter- of zomergraan

..... ha. tegen een vergoeding van € 973,42 (incl. BTW) per hectare = €

Basisvergoeding voor administratieve lasten (contract, deelname aan monitoring en evaluatie) per bedrijf € 100,-.

Totale vergoeding = €

De partijen verplichten zich over en weer tot het volgende:

Agrarisch ondernemer

- uitvoering van de in het betreffend pakket (2) vereiste maatregelen (zie bijlage 1).
- voor 15 juli aanleveren van kaart met exacte ligging van de percelen waarvoor de overeenkomst van toepassing is.
- melding wanneer perceel geoogst wordt (op de dag van de oogst):

Adriaan Guldemond van CLM: 06-27246273 of

Ton Kraakman van Projecten LTO Noord: 06-51533310

- registratie van in betreffend pakket genoemde werkzaamheden op registratieformulier (zie bijlage 2), inzending uiterlijk twee weken na voltooiing van de maatregelen aan CLM (CLM, Postbus 62, 4100 AB CULEMBORG, t.a.v. Adriaan Guldemond).
- toegang verschaffen aan tellers van Landschap Noord-Holland voor twee keer in de week een ganzentelling gedurende een periode van ongeveer vier weken na de oogst, waarin ook controle op handelingen in pakket plaatsvindt.
- meewerken aan een enquête.

Wanneer er wel strobalen worden geperst, vervalt het recht op vergoeding van deze inkomstenderving en wordt € 386,75 per ha. in mindering gebracht op totaalbedrag.

Gemeente Haarlemmermeer

- Uitbetaling van de overeengekomen vergoeding uiterlijk twee weken nadat de gemeente bericht heeft ontvangen dat de overeengekomen maatregelen zijn genomen en dat aan alle voorwaarden is voldaan.

Ondertekend:

Datum :

Gemeente Haarlemmermeer

burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
namens dezen,
de gemeentesecretaris,
voor deze,
de teammanager Relatiebeheer en Subsidies,

Naam : J.L. Bijl

Handtekening :

Agrarisch ondernemer

Naam :

Adres :

Tel nr :

Mail :

Banknr :

BSN :

Handtekening :

Bijlage 1: Beschrijving van het ganzenpreventiepakket**Pakket 2. Versneld onderploegen graanstoppel voor het inzaaien van een groenbemester***Doel*

Na de oogst van granen alle stoppel en overblijvende graankorrels onderwerken en een groenbemester inzaaien om te voorkomen dat ganzen op de percelen met graanstoppel afkomen. Voorwaarde is dat de groenbemester zelf niet aantrekkelijk is voor ganzen. Daarmee zijn gras en klaver ongeschikt omdat die gewassen ganzen aantrekken. Kruisbloemigen zijn over het algemeen niet aantrekkelijk voor ganzen. Bladrammenas is bijvoorbeeld een geschikt gewas.

Maatregelen

1. **Binnen twee dagen** na de oogst van het graan op het perceel is de stoppel ondergewerkt met een cultivator of schijfveneg.
2. Het stro wordt verhakseld en ondergewerkt.
3. Na het onderwerken wordt een kruisbloemige groenbemester ingezaaid (die niet aantrekkelijk zijn voor ganzen). De inzaai van klaver of gras(zaad) is niet toegestaan.
4. Om de groenbemester later in het seizoen onder te werken moet vanwege de relatief vroege inzaai een keer extra worden gemaaid of geklepeid.

Dus: dag 1 is de oogst; dag 3 moeten de bewerkingen in het pakket zijn uitgevoerd.

Verplichte registratie

De volgende data moeten worden bijgehouden door de ondernemer (zie Bijlage 2):

- datum van oogst van het graan;
- eventuele datum gebruik van organische mest (monitoring of een organische mestgift extra helpt om ganzen te weren);
- datum en methode inwerken stoppel;
- datum inzaai groenbemester en soort groenbemester.

Controlepunten

- het hakselen van het stro (i.v.m. vergoeding opbrengstderving verkoop stro);
- het onderwerken van de graanstoppel en gehakseld stro binnen de gestelde periode;
- het inzaaien van een niet voor ganzen aantrekkelijke groenbemester.

Sancties

- Als de maatregelen niet in twee dagen zijn gerealiseerd, wordt er geen vergoeding uitbetaald.
- Weerscalamiteiten waardoor de maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd dezelfde dag melden aan Projecten LTO-Noord; in principe wordt de vergoeding dan wel uitbetaald wanneer de maatregelen worden uitgevoerd zodra dit teelttechnisch mogelijk is.

Bijlage 1: Beschrijving van het ganzenpreventiepakket**Pakket 2. Versneld onderploegen graanstoppel voor het inzaaien van een groenbemester***Doel*

Na de oogst van granen alle stoppel en overblijvende graankorrels onderwerken en een groenbemester inzaaien om te voorkomen dat ganzen op de percelen met graanstoppel afkomen. Voorwaarde is dat de groenbemester zelf niet aantrekkelijk is voor ganzen. Daarmee zijn gras en klaver ongeschikt omdat die gewassen ganzen aantrekken. Kruisbloemen zijn over het algemeen niet aantrekkelijk voor ganzen. Bladrammenas is bijvoorbeeld een geschikt gewas.

Maatregelen

1. **Binnen twee dagen** na de oogst van het graan op het perceel is de stoppel ondergewerkt met een cultivator of schijveneg.
2. Het stro wordt verhakseld en ondergewerkt.
3. Na het onderwerken wordt een kruisbloemige groenbemester ingezaaid (die niet aantrekkelijk zijn voor ganzen). De inzaai van klaver of gras(zaad) is niet toegestaan.
4. Om de groenbemester later in het seizoen onder te werken moet vanwege de relatief vroege inzaai een keer extra worden gemaaid of gekleefd.

Dus: dag 1 is de oogst; dag 3 moeten de bewerkingen in het pakket zijn uitgevoerd.

Verplichte registratie

De volgende data moeten worden bijgehouden door de ondernemer (zie Bijlage 2):

- datum van oogst van het graan;
- eventuele datum gebruik van organische mest (monitoring of een organische mestgift extra helpt om ganzen te weren);
- datum en methode inwerken stoppel;
- datum inzaai groenbemester en soort groenbemester.

Controlepunten

- het hakselen van het stro (i.v.m. vergoeding opbrengstderving verkoop stro);
- het onderwerken van de graanstoppel en gehakseld stro binnen de gestelde periode;
- het inzaaien van een niet voor ganzen aantrekkelijke groenbemester.

Sancties

- Als de maatregelen niet in twee dagen zijn gerealiseerd, wordt er geen vergoeding uitbetaald.
- Weerscalamiteiten waardoor de maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd dezelfde dag melden aan Projecten LTO-Noord; in principe wordt de vergoeding dan wel uitbetaald wanneer de maatregelen worden uitgevoerd zodra dit teelttechnisch mogelijk is.

Bijlage 1: Beschrijving van het ganzenpreventiepakket**Pakket 2. Versneld onderploegen graanstoppel voor het inzaaien van een groenbemester***Doel*

Na de oogst van granen alle stoppel en overblijvende graankorrels onderwerken en een groenbemester inzaaien om te voorkomen dat ganzen op de percelen met graanstoppel afkomen. Voorwaarde is dat de groenbemester zelf niet aantrekkelijk is voor ganzen. Daarmee zijn gras en klaver ongeschikt omdat die gewassen ganzen aantrekken. Kruisbloemen zijn over het algemeen niet aantrekkelijk voor ganzen. Bladrammenas is bijvoorbeeld een geschikt gewas.

Maatregelen

1. **Binnen twee dagen** na de oogst van het graan op het perceel is de stoppel ondergewerkt met een cultivator of schijveneg.
2. Het stro wordt verhakseld en ondergewerkt.
3. Na het onderwerken wordt een kruisbloemige groenbemester ingezaaid (die niet aantrekkelijk zijn voor ganzen). De inzaai van klaver of gras(zaad) is niet toegestaan.
4. Om de groenbemester later in het seizoen onder te werken moet vanwege de relatief vroege inzaai een keer extra worden gemaaid of geklepeid.

Dus: dag 1 is de oogst; dag 3 moeten de bewerkingen in het pakket zijn uitgevoerd.

Verplichte registratie

De volgende data moeten worden bijgehouden door de ondernemer (zie Bijlage 2):

- datum van oogst van het graan;
- eventuele datum gebruik van organische mest (monitoring of een organische mestgift extra helpt om ganzen te weren);
- datum en methode inwerken stoppel;
- datum inzaai groenbemester en soort groenbemester.

Controlepunten

- het hakselen van het stro (i.v.m. vergoeding opbrengstderving verkoop stro);
- het onderwerken van de graanstoppel en gehakseld stro binnen de gestelde periode;
- het inzaaien van een niet voor ganzen aantrekkelijke groenbemester.

Sancties

- Als de maatregelen niet in twee dagen zijn gerealiseerd, wordt er geen vergoeding uitbetaald.
- Weerscalamiteiten waardoor de maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd dezelfde dag melden aan Projecten LTO-Noord; in principe wordt de vergoeding dan wel uitbetaald wanneer de maatregelen worden uitgevoerd zodra dit teelttechnisch mogelijk is.

Onderbouwing vergoeding

De vergoeding is gebaseerd op de volgende kostenberekening:

Kosten extra handelingen – pakket 2

	Kosten per ha*
Graan oogsten	
Stro hakselen**	€ 125,-
Mestgift ter vertering stro (50 kg N per ha, organische of kunstmest)***	€ 50,-
Toedienen mest	€ 52,-
Grondbewerking met cultivator of schijfveneg: inwerken stro	€ 72,09
Grondbewerking met cultivator of schijfveneg: voorbereiden zaai-bed	€ 72,09
Uitvoer extra bestrijding onkruiden (incl. middel)	€ 65,84
Derving verkoop grote stro balen opbrengst 5 ton/ha****	€ 325,-
Extra keer maaien/klepelen tegen zaadzetting groenbemester	€ 56,40
Totaal	€ 818

* Kosten gebaseerd op KWIN Veehouderij 2009-2010.

** stro hakselen in aparte werkgang

*** Kosten schatting i.o.m. LTO.

**** Opbrengst los stro 65,-/ton, 5 ton/ha

Toelichting

Hieronder geven we aan waarom we tot de keuze van de te vergoeden maatregelen zijn gekomen.

- Uitgangspunt bij de maatregelen is dat de stoppel, en daarmee de graankorrels, in twee dagen zijn ondergewerkt. Dat is noodzakelijk omdat graankorrels de ganzen aantrekken en hoe sneller die zijn ondergewerkt, hoe sneller het perceel onaantrekkelijk is voor de ganzen. Dit vergt extra inspanningen van de ondernemer die in deze periode het druk heeft met de graanoogst.
- De vergoedingen zijn gebaseerd op loonwerkkosten uit het handboek Kwantitatieve Informatie (KWIN) Veehouderij 2009-2010 van de Wageningen Universiteit (Livestock Research). Voor de regeling is uitgegaan van loonwerkkosten voor alle noodzakelijke (extra) handelingen.
- Het hakselen van het stro wordt vergoed, omdat dit noodzakelijk is om het onder te kunnen werken.
- Een mestgift wordt vergoed, omdat wanneer gehakseld stro wordt ondergewerkt het noodzakelijk voor de vertering is dat er een bemesting plaatsvindt. De vergoeding is gebaseerd op kosten van een kunstmestgift omdat dit het snelst uitvoerbaar is (en bovendien het goedkoopst is). Gebruik van organische mest is toegestaan mits dit de agrariër niet belemmert de stoppel binnen een dag na oogst in te werken. Deze bemesting heeft nauwelijks bemestende waarde voor het volggewas.
- Het onderwerken met cultivator/schijfveneg wordt vergoed omdat dit de essentiële maatregel voor het pakket is. Onderwerking vindt in de normale teelt ook plaats, maar dit vindt bij gangbaar gebruik 3 tot 6 weken later plaats (i.v.m. het drogen van het stro, andere oogstwerkzaamheden).
- Het nogmaals cultiveren wordt vergoed, omdat voor het echt goed onderwerken van het stro er een extra grondbewerking nodig is.
- Reguliere praktijk in de Haarlemmermeer is dat stro wordt geoogst en verkocht. In de Haarlemmermeer wordt 80% van het stro verkocht en is dus naast het graan een onderdeel van de opbrengst. Omdat nu het stro direct bij het oogsten wordt verhakseld wordt de derving van de stro-opbrengst vergoed tegen de marktprijs. Voor de vergoeding wordt uitgegaan van een gemiddelde opbrengst van 5 ton per ha. Voor de vergoeding zijn we uitgegaan van de prijs van 'los stro'. Als er wel grote stro balen geperst worden, vervalt het recht op vergoeding van deze inkomstenderving.
- Een vergoeding voor klepelen van de groenbemester is nodig omdat de groenbemester door vroege zaai eerder zaad kan vormen (ongewenst voor volggewas

en in verband met aantrekken van duiven en eenden), en een grotere biomassa oplevert die zonder klepelen slecht is te verwerken.

- Bij pakket 2 worden de kosten voor het inzaaien van de groenbemester niet vergoed omdat het niet een extra handeling is die vereist is in de regeling. Deelnemers aan de regeling maken zelf de keuze of zij een groenbemester willen inzaaien.
- Het registreren van de data van de bewerkingen dient om de effectiviteit van de regeling te monitoren en de regeling zo nodig op aan te passen. De registratie van de organische mestgift wordt bijgehouden om te kunnen beoordelen of bemesting extra effect heeft op het weren van ganzen.
- De prijzen van loonwerk en producten wordt jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de KWIN-cijfers, productcijfers of andere relevante prijzen.

**Bijlage 2: Registratie van de overeengekomen maatregelen.
Invullen per perceel**

Bedrijf :

Adres :

Tel :

Mail :

Perceelsnaam/nummer :

Oppervlakte onder contract :

Gewas :

- oogst van het graan:
 - o datum :
 - o tijdstip einde :
- hakselen
 - o datum :
 - o tijdstip einde :
- inwerken:
 - o datum inwerken vóór groenbemester :
 - o tijdstip einde :
 - o methode van inwerken :
 - o machine :
- gebruik van organische mest:
 - o datum :
 - o type mest :
 - o hoeveelheid (m²/ha) :
 - o wijze van toedienen en inwerken :
 - o machine :
- groenbemester (pakket 2):
 - o datum inzaai :
 - o tijdstip einde :
 - o soort groenbemester :

Ondertekend,

Datum :

Naam :

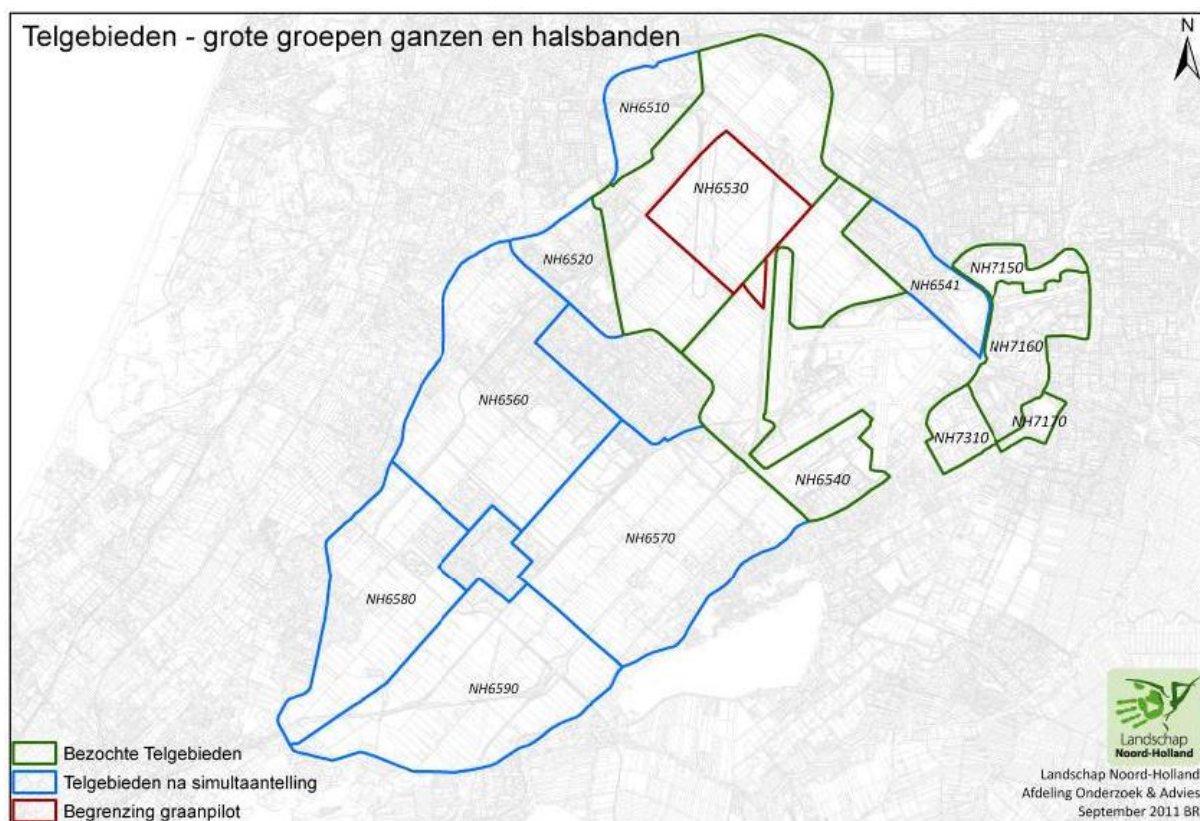
Handtekening :

Bijlage 2: Projectgebied Gansveilig Schiphol

- I: Zuidelijk van de Schipholweg
- II: Tussen de Zwanenburgbaan en Polderbaan
- III: Rechts van de A5

Bijlage 3: Telgebied Haarlemmermeer

Figuur B4.1 Telgebied LNH

Binnen de pilot: gebiedscode NH6530.

Buiten de pilot: gebiedscode NH6540, 6560, 6570, 6580, 6590, 6611.

